

Игор Маројевић

ВАГОН ДРУГЕ КЛАСЕ

Некуда је кренуо, толико је знао. И ако је кренуо у покретном правцу – откриће то пре или после. Наслонио се на седиште и склопио очи. Људи око њега наставили су да причају и да се смеју. Чуо их је као из даљине. Ускоро су се њихови гласови склопили са тучањем воза – и Мајерс је осетио како се полако уљуљкује и онда ућону у сан.

Рејмонд Карвер

После пропале посете сину у Стразбур, студенту на тамошњем универзитету, Мајерс се пробудио у вагону друге класе. Требало му је неко време да се навикне на спознају о потпуном бесмислу путовања и околности у којој се обрео. Размишљајући, загледао се у сапутнике. Чинило му се да никада није на мањем простору видео толико боја, нијанси људске коже. Оно што му се у вагону учинило познатим одраније, било је нешто од израза на лицима људи. Беше то хронична истрошеност, какву је сретао на лицима радника из предграђа америчког Северозапада.

Па ипак, осетио је потребу да поприча с неким. Поново је осмотрио људе у купеу, мушкарце. Није било шансе. Осетио је пробаде у потиљку. Изгледа да је предуго спавао на крутом наслону који је могао да буде од пуњеног скаја или, чак, од лакираног стиропора. Малко се протегнуо, устао и избегао колена прилично мрзовољног сапутника.

Прошетао је ходником. У једном од суседних купеа, средовечна жена смеђе косе покупљене у пунђу читала је модни магазин на енглеском језику. Никада није видео тај магазин. Жена је брзо листала странице. Одлучио је да јој се обрати.

„Извините, у ком правцу идемо?“, питао је и она се тргнула, осматрајући га са одмереним чуђењем. Можда је његово питање, без обзира на тихи глас којим је постављено, било постављено исувише нагло. Како је могло да звучи тој госпођи? Несвакидашње – на неки начин, можда, чак филозофски. А није било немогуће ни да је жена само посматрала фотографије магазина за лепоту и да није читала, ни разумела, енглески.

„Госпођо. Мене су, знате, опљачкали“, покушао је да објасни разлог за своје питање, али се само још дубље упетљао у неспоразум. Жена са пунђом насмејала му се широко и тупо. Њен осмех је Мајерсу деловао, пре свега, необјашњиво.

Вратио се дубље у ходник и рукама објаснио једном младом пушачу да жели цигарету. Запалио је и дубоко удахнуо.

„Мерси“, добацио је са задршком.

Воз се и даље споро кретао у непознатом правцу. Избацивши нови дим, Мајерс се сетио кафе. У џепу му је остало нешто ситниша, Мајерс је пребројао и претпоставио да ће му то бити довољно за једну кафу. Био је то најјефтинији начин да освежи грло, устајало од спавања. Колико је видео, у Европи је кафа јефтина, за разлику од хране. За чоколадни кроасан у вагон-ресторану му је, заиста, фалило прилично новца. А да је имао још седам сентима, могао би да купи дуплу кафу. Задовољио се обичном, макар у почетку. Била је превише густа и јака за његов укус.

Сви разлози за подвојен однос према сусрету са сином, до којег на крају није ни дошло, сада су му деловали безразложно драматични. Није важно шта је о томе мислио – само да се одлучније одредио према могућем сусрету, и за време пута био би сконцентрисанији. Не би му онда најпре нестали ручни сат и, затим, кофер са свим документима и авионском картом. Сада су му сви противразлози да види сина деловали, чак, бесмислено. Ако није желео да га види, зашто је дођавола кренуо у Стразбур? За несигурност и напетост није било разлога, тим пре што му дечак у суштини никада није нанео превелико зло. Чак је мешањем у личне ствари својих родитеља, само помогао оцу да лакше приведе крају брак који је имао све мање резона. Уосталом, син је недавно изјавио да га воли.

Из бескорисних мисли Мајерса је тргао поглед. Посматрала га је лепа смеђокоса девојка, наслоњена на шанк вагон-ресторана. Мајерс је накратко осетио жељу, па и девојка је изгледала као да је у томе. Изговоривши на француском: „Кинезу, Кинешчићу“, брзо је прогиба-

ла куковима и тако засмејала два вечита младића који су с њом пили пиво. Међу гужвом накривљеном ка шанку био је и четрнаестогодишњи или петнаестогодишњи косооки дечко. Девојка га је поново прозвала, протресла куковима и забавила друштво. Поново је погледала Мајерса, овог пута кроз умерен осмех, који је уједно деловао као исприка и питање. Девојка је пила пиво, али није била пијана. Била је луда.

Мајерс је окренуо главу. Кроз мутно стакло неко време су промицали перивоји, кишне баште и пашњаци стварне зелене боје. Онда је наишао кондуктер. Покуцао је по Мајерсовом рамену. За разлику од кондуктера из вагона прве класе, говорио је неки енглески.

Мајерсова карта није била исправна. Није имала везе са овом возњом.

„Вагон прве класе. Тамо су ме опљачкали и у потрази за ствари-ма прешао сам у овај вагон. Први се откачио”, објасни Мајерс.

Кондуктер није рекао ништа. Није деловао као неко ко одлаже ствари за касније. Деловао је, једноставно, као неко ко нема унапред разрађен одговор на околност у каквој се обрео Мајерс.

Осетио је потребу нешто да каже.

„У првом већем граду зваћу амерички конзулат. Или амбасаду”, досетио се. „Има ли начина да у возу пријавим крађу полицији?”

Није било начина.

„Нема полиције. Радије вам препоручујем да сиђете на првој станици и телефонирате”, рече кондуктер.

„Како се зове следећа станица?”, рече Мајерс.

„Следећа станица зове се Монтелимар”, одговорио је кондуктер.

„У ком правцу уопште путујемо?”, рекао је.

„Још даље на југ”, рекао је кондуктер и, слабо поздравивши Мајерса прстима десне руке, уронио у гужву.

Када је воз ушао у станицу Монтелимар, Мајерс је кроз прозор видео оног сапутника из вагона прве класе. Препознао га је по капи пребаченој преко очију, али му његово лице није изгледало познато. По њему је било крви. На неколико корака од воза, придржавао се за ограду степеништа које је водило негде доле, вероватно до подземног пролаза ка другим перонима. Мајерс је погледао по вагон-ресторану: кондуктера није било. Конобар није говорио енглески. Мајерс је помислио да се обрати косооком дечаку кога је смеђокоса и даље зави-тлавала, али сада већ успутно – излазећи из вагон-ресторана. Па и Ки-нез је силазио са воза, у наједном створеној гужви оних који су желе-ли у Монтелимар, оних који су, не сачекавши, ушли у воз, као и оних који су излазили из WC-а или тек желели да се олакшају.

Када је Мајерс доспео до излазних врата воза, станица Монтели-мар већ је почела да се удаљује. Кроз још увек отворена врата, један

онижи човек је на неразумљивом језику викао на неког од људи са станице. Можда и на човека из вагона прве класе. Закључио је препирку замаховши према невидљивој постаји, песницом чије подножје је стегао сат по свему сличан оном Мајерсовом несудоном поклону за сина. С тим што је сат на руци човека деловао некако похабаније. Мајерс је хтео да му се обрати, али му се учинило да његове очи зејтињавих бењача вуку на опасност. Човекова тамносива пут као да је била пресвучена преко неке тамноплаве подлоге. Не знајући шта му је чинити, Мајерс је сачекао. Затим је следио човека.

Тамнопути је ушао у један забачен купе. У њему су, колико је Мајерс разлучио, била још два човека. Сва тројица су изгледали као браћа. Да ли је Мајерс био расиста? Наравно да није. Ишао је својим путем, барем је то глумио док је пролазио поред купеа. Успут је крајичком ока приметио свој кофер. Лежао је релативно далеко, на шипкама за гардеробу, нешто испод плафона купеа, али је Мајерс на свим гардеробама које је видео увек успевао да га и из даљине брзо препозна међу стотинама других, чак сличних, кофера.

Није знао шта би урадио са овим сазнањем. Није имао појма чак ни где путује, нити је у близини било полицајаца – ма кога ко би могао да му буде од помоћи. Тамо, код станице Монтелимар, устезао се да се обрати једном од ових људи, а сада их је било тројица. А морао би и да им се обрати сасвим одлучно. Ипак се бојао да му се не омакне да не удари неког од њих. Још више се плашио да они на крају не измлате њега. Већ је био сморен од неуспелог споразумевања са странцима и помислио је да одустане. Сићи ће у следећем граду и позвати најближи амерички конзулат. Али, то није била добра идеја. На памет му је пало како силази у непознатом месту, чак можда у непознатом селу, и како се код несаосећајних непознаника распитује за телефонске бројеве најближих конзулата, објашњава полицији зашто му је неопходан бесплатан телефон – како више пута препричава исто: шта му се десило у вагону прве класе. И, сада, шта је све видео у вагону друге. А можда тамо и неће бити никог ко говори енглески, док је најближи град, онај Монтелимар у ком је по препоруци кондуктера требало да сиђе, одавно остао за њим.

Када се сетио кондуктера, као да је у тренутку остао без ваздуха. Једва се суздржао да сместа не протрчи тесним ходником.

Леђима окренут, кондуктер је са конобаром испијао кафу за шанком сада већ прегледног вагон-ресторана.

„Молим вас”, продрмао га је Мајерс по рамену.

Кондуктер га је зачуђено осмотрио.

„Молим вас”, рекао је Мајерс, „пођите са мном. Важно је. А неће трајати.”

„Човече, зашто нисте сишли на прошлој станици?”

„Можда сам у међувремену нашао ствари које су ми опљачкали. Треба ми неки сведок попут вас, пошто ће можда бити проблема”, рече Мајерс.

„Сведок? Мене гурате у своје проблеме, то ви у ствари хоћете”, одбрусио је кондуктер.

Мајерс се прибрао.

„Молим вас. Ја сам амерички држављанин”, рекао је.

Сачекао је да кондуктер доврши кафу. Онда су лаганим кораком отишли до забаченог купеа. Мајерсу се сасвим вратила разборитост. Гестове које је предузимао није предузимао сасвим свесно, више је радио ствари по неком осећају али је убрзо затим био сигуран у њихову умесност. Затражио је од кондуктера да остане испред купеа, у који је ушао.

„Добар дан”, рекао је Мајерс. Накашљао се, више несвесно. „Па, ово су моје ствари” – додао је и прстом показао на кофер који је лежао на шипкама за гардеробу.

Три тамнопута човека гледали су га спокојно, у очи. Био је то поглед од каквог се потенцијално највише плашио. Лопови у филмовима никада не гледају у очи, помислио је и осетио се некако стварно. Али, и по неким филмовима које је гледао, из директног погледа странца обично се крије негде сакривен нож, или шта слично. Накратко се окренуо према кондуктеру који је, из ходника, мрзовољно али са пажњом, осматрао разговор у купеу. Мајерс је осетио снагу.

„Молим вас, ово су моје ствари. Као и ова”, погледао је јапански ручни сат – зглоб најнижег човека у друштву.

Један, крупнији и нешто лепушкаст, који је седео поред прозора, насмејао му се.

„Ако не говорите енглески, нема проблема”, рекао је Мајерс. „Кондуктер може да преводи са енглеског на француски. А ако не, тамо је један полицајац, који, претпостављам, говори више језика”, рекао је. Знао је да би та лаж, макар накратко, на сваког имала дејства.

„Шта хоћеш од нас, човек?”, рекао је онај, најкрупнији.

„Само своје ствари”, рече Мајерс. „Кофер и сат, у реду?”

Друштво се сашаптавало, с тим што је један од њих само слушао, осматрајући Мајерса без прекида. И тако, док онај, најкрупнији, није климнуо главом и поново се насмејао, њему и кондуктеру.

Примопредаја му је изгледала исувише једноставна да би била стварна. Или, да би се на њој завршило. Мајерс је осетио узбуђење и страх тек кад је добио своје ствари натраг.

„Откуд ово код вас?”, питао је док су му пружали кофер и сат.

„Украли један висок човек који је у Стразбуру променио вагон прве за вагон друге класе и један младић који је ушао у Стразбуру. Заједно радили, хтели да нам продају твој пасош и сат. Не волимо лопо-

ве, тукли и узели. Баш добро, да ти вратимо. Хтели да дамо полицији, није било полиције”, кроз осмех је рекао тамнопути, лепушкасти човек.

„Што нисте давали мени?”, питао је кондуктер, одгурнувши врата купеа.

Лепотан није одустајао од осмеха.

„Све у реду?”, рекао је кондуктер.

Стакло бројчаника на скупом јапанском сату било је сломљено, роба у коферу испретурана, али на свом месту. Новца није било. Међутим, у новчанику се још увек налазила ВИЗА картица, а и пасош и авионска карта били су где и раније. Мајерс је покушао да се присети колико новца је имао у новчанику, али је одустао пошто ионако никада са собом није носио превише готовине.

„Све је у реду”, рекао је кондуктеру.

Кондуктер је нешто рекао оштрим гласом на француском језику, и један од тројице тамнопутих је рекао: „Oui.” Кондуктер је нешто додао, и онај најкрупнији је рекао: „Oui, d’ accord.” Излазећи из купеа, поздравио је Мајерса, који је наставио да стоји.

„Седи”, рекао му је један човек. Други му је понудио цигарету. Купе је смрдео, али у њему је било топло и са те стране угодно. Мајерс је узео цигарету и сео. Човек који га је понудио, потапшао га је по колenu и насмејао се. Фалило му је неколико зуба.

Један од преостале двојице је устао и из џепа извадио метални предмет који је блеснуо. Био је то зипов упалаљач, можда баш Мајерсов.

Мајерс се засмејао и припалио. Закашљао се од јаког дима и смеаха. Сва четворица су се церекала.

„Добар, шпански, црн дуван”, рекао је онај, најкрупнији.

Мајерс је дубоко удахнуо нови дим. Воз се зауставио.

На станичној табли писало је: AVIGNON.